משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
תחום הפרחים

בקרו באתר החדש שלנו:
www.shaham.moag.gov.il

בס"ד, כסלו תש"ף, דצמבר 2019

למגדלי הליזיאנטוס שלום רב,

אנו נמצאים כבר בעיצומה של העונה. הקטיפים בנגב בשיאם ותוך זמן קצר גם בערבה.
הקטיפים הראשונים בנגב החלו תוך ביקוש מועט עקב התחברות הקטיפים הראשונים בנגב עם הקטיפים האחרונים באזור המרכז שאיחרו השנה מעבר לרגיל. מגדלי הנגב צריכים להיום ערים לכך שתופעה זו חוזרת על עצמה כבר מספר שנים,
יש לחשוב אולי באופן שונה על בחירת הזנים לתחילת העונה.
באופן כללי אנו עדים לגידול איכותי במרבית המשקים. אם כי כשותית החלה להופיע השנה כבר במספר חלקות ולכך אייחד קובץ נפרד.
לכולם שלוחה ברכה לעונה ברוכה ומוצלחת!

<u>הנחיות לעונה</u>

השקיה
בתקופה זו יש להפחית במנות המים ולרווח בין ההשקיות. מנות השקיה שופעות תורמות לצימוח איכותי בשתילות המוקדמות, על רקע של טמפרטורות גבוהות. מועדי השתילה האחרונים, לעומת זאת, מאופיינים בגידול איטי וממושך, ואיכות הגידול בהם בלאו הכי טובה, לכן ניתן להשקות במנות מים רגילות, כנדרש בעונה. בחלקות לקראת תחילת הקטיף ובקטיף חשוב לרווח בין ההשקיות, כדי להימנע מפגיעה במופע התפרחת ומתמותת צמחים לאחר קטיף.

דישון
סוג הדשן – יש לקבוע את סוג הדשן בהתאם לתוצאות בדיקות הקרקע, ובמקרה שלא נעשות בדיקות, היחס המיטבי, הוא לפי 6:2:6. עם זאת, דישוובדשנים מור או אור (המכילים תוספות של מגנזיום וקלציום ביחסים שונים של חנקן, אשלגן וזרחן משפר מאוד את צבע העלווה, והצמחים מגיבים היטב לדשן זה.
ריכוז הדשן – בשלבי הגידול הראשונים מנות המים הניתנות לגידול הן גבוהות, ולכן כאשר מדשנים לפי יחס (ליטר/מ"ק), גם בריכוז דשן נמוך יחסית הניתן לקוב מים, סה"כ כמות הדשן הניתנת לגידול גבוהה.
אם כן, ניתן להסתפק בריכוז של כ-80 ח"מ חנקן (בערך 1.2 ליטר/מ"ק בדשן 6:2:6) בשלב המוקדם של הגידול. במהלך ההתמיינות לפריחה, כאשר מצמצמים במנות המים, יש להעלות את ריכוז הדשן עד לרמה של 1.5 ליטר/מ"ק. לקראת הפריחה יש לצמצם את ריכוז הדשן לרמה של 0.5 ליטר/מ"ק.
האמור לעיל אינו מתייחס לחלקות שבהן ניתן קומפוסט בתחילת הגידול. בחלקות אלו מוטב לבצע בדיקות קרקע ועל סמך בדיקות אלו לקבוע האם ניתן לדשן עוד פחות מהריכוז שצוין.

ג'יברלין

טיפול הג'יברלין הכרחי אך ורק בחלקות שבהן רואים שונות בהתפתחות הצמחים או בחלקות שבהן מזהים כניסה למצב "תקיעה" של הצמחים, בעיקר במועדי השתילה המוקדמים. הדבר קשור, בין היתר, לזן ולמקור השתילים. מומלץ להתחיל בטיפולי ג'יברלין 7-10 ימים לאחר השתילה. בחלקות שבהן ניכר הצורך במתן ג'יברלין כבר בשלבים מוקדמים, מומלץ שלא להתעכב במתן טיפול מעבר לשבועיים ממועד השתילה. כאשר מבצעים טיפול כולל, יש לטפל בריכוז של 60 ח"מ (15 סמ"ק טיבג ל-10 ליטר מים), בהתאם למצב הצמחים. נזכיר כי מרבית טיפולי הג'יברלין יתבצעו לאחר סיום קטיף הגל הראשון והופעת הפריצות של הגל השני. יש לעקוב אחר מצב הצמחים ולטפל בהתאם. בשיא החורף ניתן להגיע גם לריכוז של 200 ח"מ (5 סמ"ק טיבג ל-1 ליטר מים), אך רק בזנים איטיים במיוחד ובאזורים קרים.

לג'יברלין עשויה להיות תרומה משמעותית גם להקדמת הפריחה של הגל השני.

במועדי השתילה המאוחרים, משך הזמן עד הקטיף ממושך מאוד ולכן הנטייה היא לא לטפל הג'יברלין, עם זאת לעיתים יש שונות במצב הצמחים בחלקה וחלקם תקועים או קטנים יותר. במקרים אלו טיפולי ג'יברלין עשויים ליצור אחידות טובה יותר בחלקה ו"להעביר" צמחים שנשארו מאחור לצמחים המגיעים לקטיף עם יתר הצמחים בחלקה. בנוסף, טיפול בג'יברלין מרים את העלים התחתונים מעט מעל פני הקרקע ועשוי לסייע במניעת התפתחות בוטריטיס בתחילת הגל השני.

אלאר

השימוש באלאר נועד למקרים שבהם יש צימוח עודף של התפרחת. הצימוח העודף נובע לרוב מהצללת יתר או מהשקיה מופרזת בזמן התפתחות התפרחת. מומלץ להשתמש באלאר בשלב התפתחות די מתקדם של פקעי הפריחה (פקעים ראשונים בחלקה מתחילים להיפתח). ריכוז האלאר נע בין 3-5 גרם/ליטר, בהתאם לטמפרטורות, כשבמזג אוויר קר המינון עולה. במקרה הצורך ניתן לבצע 2-3 טיפולים בהפרש של כשבועיים בין טיפול לטיפול.

חשוב לציין שאלאר הניתן בנפחי תרסיס נמוכים, אינו מספיק יעיל, ולכן נזקקים לטיפול נוסף. על פי ניסיון העבר וכן בהתאם לתווית התכשיר, יש לרסס אלאר בנפח תרסיס שבין 30-50 ליטר/דונם. בנפח תרסיס זה יעילות הטיפול משתפרת, לא יהיה צורך בטיפול נוסף וייחסך מעלות תכשיר יקר זה.

אקלים ותנאי הגידול

בתקופה זו אנו עדים לשינוי משמעותי במזג האוויר לאחר נובמבר חם במיוחד (ימים מעוננים, טמפרטורות יום מתונות וטמפרטורות לילה נמוכות יחסית), ולעומת זאת, הגשמים מאחרים. לפיכך, חשוב לשטוף את הגגות במידת האפשר. בתנאי אקלים אלויש סיכוי גדול להתפרצות מחלת הכשותית. וכפי שהוזכר כבר הופיעה. בעבר נוכחנו לדעת כי החלפת פוליאתילן בתקופה זו או שימוש בפוליאתילן קרוע האיצו את התפתחות המחלה. פוליאתילן חדש הוא בעל אנטיפוג חזק היוצר ערפל בחלל המבנה ומאפשר תנאים טובים להתפתחות הכשותית. הדבר מוכר גם מגידולים נוספים. בנוסף,הפרשי הטמפרטורה הגבוהים בין היום ללילה, מעלים מאוד את

תחום הפרחים שה"מ, הקריה החקלאית, ת.ד. 28 בית דגן 50250, נייד:050-6241430
דואר אלקטרוני: yairn@shaham.moag.gov.il

הלחות היחסית ומקנים תנאים אופטימליים להתפתחות הפטרייה. ניתן לפתור בעיה זו בכמה דרכים, כלהלן:

1. ממשק אוורור קפדני מאוד ביום ובלילה (מסחררים, מאוררים ואוורור טבעי)
2. החלפת הפוליאתילן בחודשים מוקדמים יותר
3. שימוש בפוליאתילן ללא אנטיפוג
4.

מאוחר יותר, באמצע החורף,ניתן להיעזר בחימום פסיבי(סגירת וילונות המבנה ביום ואוורור בלילה) השפיע באופן חיובי על הקדמת הפריחה של הגל השני, ללא כל עידוד התפתחותן של מחלות הכשותית והבוטריטיס, לכן מומלץ לפעול באופן זה או, לחלופין, למצוא דרכים להעלות את טמפרטורת בית הצמיחה ביום במשך החורף.

הגנת הצומח

נמטודות עפצים - באזורים שבהם הנמטודות שכיחות, יש לטפל כבשגרה במהלך הגידול נגד נמטודות בתכשירים: ווידט, נמקור או נמטוקס/טרוויגו (התכשיר עדיין לא נבחן בצורה מסודרת בענף הפרחים, אך כבר נעשה בו שימוש ולא נצפתה פיטוטוקסיות). יש לציין שבשנה זו נבחן יישום של זבל עופות כחלק מתהליך החיטוי. התוצאות נראות בשלב זה מעודדות מאוד ונראה שמשפרות את ההתמודדות עם נמטודות העפצים.

זחלי עשים - זחלי עשים שונים כבר כמעט ואינם פעילים אך עלולים עדיין להופיע ולכרסם את הצימוח הצעיר ואף לגרום לקיטום של הצמחים במהלך הגידול, ולכן צריך להמשיך ולטפל למניעה בתקופה זאת. ניתן לטפל בספרטה, קורגן, אמפליגו (קרטה בשילוב קורגן), בפרוקליים (או דנים בשעות הערב), בבז או באחד מתכשירי המג"חים הקלסיים כאשר מזג האוויר עדיין חם (מץ' או מוליט).. קיים גם תכשיר חדש בשם טאקומי המורשה בירקות ומדביר את רוב זחלי העשים שמומלץ לבוחנו גם בליזיאנטוס.

כנימת עש טבק –מלבד היותה מזיק הסגר, הכנימה גורמת לפייחת על העלים ועלולה להעביר את וירוס צהבון האמיר (כבר נתקלתי בזה בעונה זו). ניתן לטפל בקונפידור ודומיו בהגמאה או לרסס בפגסוס, מוספילן, אקטרה, מובנטו, אצטאסטאר ואחרים (רשתות שיווק מסוימות אינן מסכימות לרכוש פרחים שטופלו בקונפידור ודומיו ובאקטרה, ולכן יש לבדוק זאת, ובהתאם לכך להשתמש בתכשירים הללו). שילוב של מובנטו עם איפון להדברת כנימות עש טבק מומלץ כאשר הכנימה "מרימה ראש".

תריפס - תריפס הקיקיון פוגע בצמחים כבר בשלבי הגידול המוקדמים ועלול לגרום לעיוותים בצימוח ול"תקיעה" של צמחים. ניתן לטפל באחד התכשירים: טרייסר אולטרא, רופסט, ספרטה, מסורול, ורטימק ודומיו.

לתכשיר דיקרזולמצורפת המלצה לתוספת סוכר להגברת יעילותו. חשוב לציין שתוספת סוכר לתכשיר הסבה נזק קשה לליזיאנטוס (מצורפת תמונה).

במהלך החורף פעילותו של התריפס מצטמצמת מאוד, אך בתחילת האביב הוא נפוץ ומתרבה כ"אש בשדה קוצים". טיפולים בודדים שיבוצעו במהלך החורף יקטינו מאוד את פוטנציאל הנזק. הוכח גם שריסוס רשתות הצד במבנה (רשתות 50 מש) תרם מאוד ליעילות ההדברה. טיפולים אלו גם ידבירו את תריפס הקיקיון.

תחום הפרחים שה"מ, הקריה החקלאית, ת.ד. 28 בית דגן 50250, נייד:050-6241430
דואר אלקטרוני: yairn@shaham.moag.gov.il

יש לציין שוב, האיחוד האירופי מחמיר מתקופה זו באופן משמעותי את תקנות הפיקוח על הופעת מזיקי הסגר. ניקיון שאינו מוחלט ממזיקים אלו בצמחים עלול לגרום לפסילות של התוצרת!

כשותית - פטרייה הפוגעת בנוף ומתחילה לרוב בחלקו העליון. הפטרייה פעילה בתנאים של לחות מרובה במבנה. בתנאי התפתחות נאותים (כמו בנגב המערבי בתקופה זאת) התפרצות המחלה מהירה מאוד ופוטנציאל הנזק רב. יש להקפיד על טיפולי מניעה מתחילת הסתיו ובמשך החורף כולו. אוורור מתמיד, ריווח השקיה וריסוסי מניעה בחלקות מנעו התפתחות כשותית.

בוטריטיס - הפטרייה תוקפת בתנאים של לחות מרובה. בליזיאנטוס היא מתחילה בעיקר באזור צוואר השורש לאחר תחילת הקטיף של הגל הראשון, אך היא עלולה להופיע גם בפרחים. יש לטפל למניעתה במהלך כל החורף.

ולבסוף, שתי הערות כלליות: 1.למרות שהתייחסנו לתכשירים שנעשה בהם שימוש בליזיאנטוס בעבר, שימוש תכשירי הדברה שבתווית שלהם לא רשום **ליזיאנטוס** מחייב בדיקה הקדמית בהיקף קטן. 2. טיפולים "מונעים" אינם באמת תחליף לביקורת קבועה וקפדנית בחלקה.

פרח קטוף

מגדלים רבים בוחרים שלא להשתמש בתמיסות הטענה בליזיאנטוס. לרוב לא נתקלים בבעיות מיוחדות, וחיי המדף טובים. יש לשמור את הפרחים במים משלב הקטיף ועל ניקיון הדליים. מומלץ להוסיף למים משפר 6. יתר על כן, ישנן דרכים שנבדקו בעבר לשמירה על חיי מדף ארוכים יותר; מגדלים המתעניינים בכך מוזמנים לפנות אליי.

מימין:נזק מריסוס בתכשיר דיקרזול בתוספת סוכר ; **משמאל:** נגיעות בכשותית

מטיבו של דף המיועד לתפוצה רחבה שאינו נותן מענה פרטי ונקודתי, אלא נועד להזכיר ולחדד נושאים באופן כללי. מגדל המעוניין במענה ספציפי, מוזמן ליצור עמי קשר; טלפון נייד: 050-6241430.

בברכת הצלחה,
יאיר נשרי – ממ"ר פרחי קטיף

תחום הפרחים שה"מ, הקריה החקלאית, ת.ד. 28 בית דגן 50250, נייד:050-6241430
דואר אלקטרוני: yairn@shaham.moag.gov.il